

ΕΝΟΤΗΤΑ

ΔΕΟ 10

ΘΕΜΑ “ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ
ΠΡΩΤΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ”

2020-2021

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

1η Γραπτή Εργασία - Συνταγματικό Δίκαιο και Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Θέμα

A. Ποια είναι η σχέση της δημοκρατικής αρχής με την αντιπροσωπευτική αρχή, την αρχή του Κράτους δικαίου, την αρχή του κοινωνικού Κράτους και την αρχή του πολυκομματισμού; Εκτός από τα κοινά στοιχεία μεταξύ της δημοκρατικής αρχής και των άλλων θεμελιωδών αρχών του Συντάγματος που αναφέρονται παραπάνω, να επισημάνετε και τα πιθανά στοιχεία έντασης μεταξύ τους.

B. Ένα κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης εισάγει στο Σύνταγμά του μια γενική ρήτρα υπεροχής όλων των κατ' ιδίαν διατάξεων του Συντάγματός του έναντι όλων ανεξαιρέτως των κανόνων του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Να σχολιάσετε τη ρύθμιση αυτή από την άποψη του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της νομολογίας του ΔΕΕ (πρώην ΔΕΚ).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ- ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	4
A.1. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ.....	4
A.1.2. Δημοκρατική Αρχή και Αντιπροσωπευτική Αρχή	6
A.2.1. Δημοκρατική Αρχή και Αρχή του Κράτους Δικαίου	10
A.3.1. Δημοκρατική Αρχή και Αρχή του Κοινωνικού Κράτους	12
A.4.1. Δημοκρατική Αρχή και Αρχή του Πολυκομματισμού	14
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ- ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	17
B.1. 1.ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	17
B.1.2 Η Αρχή της Υπεροχής / Αρχή του Άμεσου Αποτελέσματος / Άμεσης Ισχύος	19
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	21
Βιβλιογραφία	22

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κάθε πολίτευμα οργανώνεται στη βάση θεμελιωδών αρχών, που αποτυπώνουν τη φιλοσοφία τον τρόπο διοίκησης και την πολιτική κατεύθυνση της χώρας. Τέτοιες αρχές - θεμέλια στο Ελληνικό Σύνταγμα, ανάμεσα σε άλλες, είναι αυτές της δημοκρατικής και της αντιπροσωπευτικής αρχής.

Η δημοκρατική αρχή ενέχει διττή διάσταση, αφού από τη μια οριοθετεί την εξουσία του λαού και τον καθιστά φορέα εξουσίας και από την άλλη καθιερώνει τις διαδικασίες που είναι αναγκαίες για να οργανώνεται ορθά, νόμιμα και στη βάση δημοκρατικών θεσμών, η έκφραση αυτής της ελεύθερης βούλησης και κυριαρχίας του λαού. Έτσι, μια κοινωνία θεωρείται δημοκρατικά οργανωμένη όταν ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ εκλογέων και εκλεγμένων, με δημοκρατικό τρόπο.

Σήμερα, η δημοκρατία είναι συνυφασμένη με την αντιπροσώπευση, μια μη αναθεωρητέα συνταγματική διάταξη, η οποία εξειδικεύει και επικεντρώνει τις διαστάσεις της δημοκρατικής αρχής, στις μεθόδους και τα μέσα που αναλαμβάνονται για να υλοποιηθούν, όπως προβλέπονται από τον ανώτατο νόμο, οι διαδικασίες που οδηγούν στη λήψη αποφάσεων από και για τον λαό, με τον καθορισμό των εκλογών, με τη δημοσιοποίηση των συνεδριάσεων των βουλευτών και με την εν γένει νομοθετική λειτουργία. Συνδυάζοντας τις δεσμεύσεις τους οι εν λόγω αρχές, εκφράζουν από κοινού τα θεμέλια της ελληνικής δημοκρατίας, που εντοπίζονται σε ένα σύστημα διακυβέρνησης, που επαληθεύεται περιοδικά, περιέχει εντολή ανάθεσης και αποδίδει την ευθύνη και αρμοδιότητα άσκησης της αντιπροσώπευσης σε ένα πολυμελές, συλλογικό, πολυφωνικό όργανο, τη Βουλή.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ- ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Α.1. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

[Θεωρία θα βρείτε στο Παπαδοπούλου, 2015, σελ.108-112]

Η δημοκρατία ως έννοια, σημαίνει την κυριαρχία του δήμου και προέρχεται από τα αρχαία ελληνικά χρόνια, όταν κλασικοί φιλόσοφοι θεμελίωσαν τη σημασία της και ερμήνευαν τις διαστάσεις της. Στο ελληνικό πολίτευμα, την προεδρευόμενη κοινοβουλευτική Δημοκρατία, έννοιες και αρχές όπως, η ελευθερία, η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και η συμμετοχή σε διαδικασίες εκλέγειν και εκλέγεσθαι, είναι συνταγματικά κατοχυρωμένες (Σπυρόπουλος, 2006).

Εκδηλώσεις της δημοκρατικής αρχής συναντώνται πολλές στο Σύνταγμα. Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής: - η ανάδειξη της Βουλής με γενικές βουλευτικές εκλογές που διενεργούνται με άμεση, μυστική και καθολική ψηφοφορία - το δημοψήφισμα (αρ. 44 Σ) - η ελεύθερη ύπαρξη και λειτουργία των πολιτικών κομμάτων (αρ. 29 Σ) - η κατοχύρωση συνταγματικών δικαιωμάτων (π.χ. ελευθερία γνώμης, τύπου, δικαίωμα του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι) που όχι μόνον πραγματώνουν τη λαϊκή συμμετοχή στην άσκηση της πολιτικής εξουσίας αλλά και τη μορφοποιούν [Κοϊμτζόγλου- Τσιμάρας, 2011, σελ.14].

Άξονα της δημοκρατικής αρχής αποτελεί το άρθρο 1 του Συντάγματος, στο οποίο υπάρχει ρητή εξαγγελία της λαϊκής κυριαρχίας. Η δημοκρατική αρχή είναι άλλωστε αυτή, που διασφαλίζει αυτήν την κυριαρχία με συνταγματικά προβλεπόμενες διαδικασίες, για την πραγμάτωσή της, όπως η εκλογική διαδικασία (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015). Με την εν λόγω αρχή, ο λαός γίνεται κυρίαρχος, αφού όλες οι εξουσίες (νομοθετική,

Σελίδα 4 από 22

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

εκτελεστική και δικαστική) πηγάζουν από αυτόν και έχουν σαν γνώμονα το συμφέρον του (άρθρο 1 Συντ.).

Μια ακόμη έκφανση της δημοκρατικής αρχής, αποτελεί η αρχή της πλειοψηφίας, αλλά και ο σεβασμός στη μειοψηφία. Συνταγματικά κατοχυρωμένες διαδικασίες και μέσα που προστατεύουν την τήρηση της δημοκρατικής αρχής, αναφέρονται στην ελεύθερη έκφραση της ατομικής βούλησης με τη συμμετοχή στην εκλογική διαδικασία (άρθρο 51 - άρθρο 53 Συντ). Στο άρθρο 110 του Συντάγματος, η πρόβλεψη για προφορική διαδικασία και στο άρθρο 29 που διασφαλίζει την ελευθερία συμμετοχή σε πολιτικό κόμμα, εδώ στο άρθρο 37 με τη διερευνητική εντολή αποτυπώνει τις εφαρμογή της δημοκρατικής αρχής, εκφράζει τη λαϊκή εντολή και λαμβάνει ουσία η λαϊκή κυριαρχία (Παντελής 2007).

Πέραν των ανωτέρω η ανάθεση κάθε λειτουργίας σε ξεχωριστά όργανα, η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών αλλά και με τον έλεγχο της αντισυνταγματικότητας των νόμων, αξιοποιούνται όλες οι συνιστώσες της δημοκρατικής αρχής, έτσι ώστε να δημιουργούν το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο για τη διασφάλιση ενός κράτους δικαίου, που στηρίζεται πάνω από όλα στο Σύνταγμα και τους νόμους (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015).

Η δημοκρατική αρχή, θεωρείται ως διάταξη του Συντάγματος με ρόλο ερμηνευτικό και εγγυητικό, αφού ουσιαστικά εξειδικεύει σε πλήθος διατάξεων, αυτό που διακηρύσσεται στο εναρκτήριο άρθρο, δηλαδή τη λαϊκή κυριαρχία.

A.1.2. Δημοκρατική Αρχή και Αντιπροσωπευτική Αρχή

[Θεωρία θα βρείτε στο Παπαδοπούλου, 2015, σελ.114-118]

Η ελληνική δημοκρατία, εκτός από Προεδρευομένη είναι και Κοινοβουλευτική, συνεπώς σε κάθε περίπτωση, το σύστημα διακυβέρνησης της χώρας, είναι απαραίτητα και αντιπροσωπευτικό. Κατ' επέκταση και η Βουλή ως όργανο είναι απαραίτητο να υπάρχει, για να πραγματώνει τον ρόλο της αντιπροσώπευσης και να δεσμεύει με την ψήφο της εμπιστοσύνης της, τις πολιτικές αποφάσεις της Κυβέρνησης. Συνεπώς, μια κοινοβουλευτική δημοκρατία, είναι απαραίτητα και αντιπροσωπευτική, ενώ κάθε σύστημα αντιπροσώπευσης δεν είναι αναγκαία και κοινοβουλευτικής βάσης (Τσάτσος, 1985).

Η κοινοβουλευτική αρχή κατοχυρώνεται στο άρθρο 1 του Συντάγματος και είναι εκείνος κανόνας που απαιτεί τόσο κατά το διορισμό του Πρωθυπουργού, όσο και σε όλη τη διάρκεια της θητείας της Κυβέρνησης, να διατηρείται η ψήφος εμπιστοσύνης της Βουλής (Σπυρόπουλος, 2006). Δεσμεύεται δηλαδή η Κυβέρνηση στον ρόλο της, μέσω της αντίστασης που δυνητικά δέχεται από μερίδα του Κοινοβουλίου, που διαφωνεί με τις θέσεις του εν λόγω εκτελεστικού οργάνου και αυτού που τελικά έχει την ευθύνη για την χάραξη της πολιτικής της χώρας (Παντελής 2007).

Κάθε μέλος του Κοινοβουλίου, αποτελεί κι έναν βουλευτή- εκπρόσωπο του λαού. Συγκεκριμένα, μέσω της εκλογικής διαδικασίας, κατά τακτές και χρονικά προσδιορισμένες στα τέσσερα έτη περιόδους, το εκλογικό σώμα λαμβάνει μέρος στο δημοκρατικό πολίτευμα, αναδεικνύει την κυριαρχία του μέσω του αντιπροσωπευτικού συστήματος , αφού επιλέγει αυτούς που θα προασπίζουν το συμφέρον του, στο πλαίσιο της κοινοβουλευτικής διαδικασίας (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015).

Σελίδα 6 από 22

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

Η κατοχύρωση και διασφάλιση της ουσιαστικής αυτής σχέσης μεταξύ αντιπροσώπου και αντιπροσωπευόμενου, προβλέπεται ρητά στο άρθρο 1 για τη λαϊκή κυριαρχία και το άρθρο 51 Συντ. για την βουλευτική αντιπροσωπεία, αλλά και σε άλλες διατάξεις όπως το άρθρο 53 Συντ. για τη θέσπιση των τακτικών εκλογικών διαδικασιών και στο άρθρο 60, για το απεριόριστο του δικαιώματος των αντιπροσώπων και την κατά συνείδηση αποφασιστική τους αρμοδιότητα (Τσάτσος, 1985). Επιπλέον, εκφάνεται η αντιπροσωπευτική αρχή στο Σύνταγμα, στο άρθρο 66 για το δικαίωμα ελέγχου, από το εκλογικό σώμα, των βουλευτικών αποφάσεων, με την παρακολούθηση των δημόσια προβαλλόμενων συνεδριάσεων, στο πλαίσιο της αρχής της δημοσιότητας (Σπυρόπουλος, 2006, σελ.39).

Μάλιστα, η αντιπροσωπευτική αρχή, στη βάση του άρθρου 51 ρητά προβλέπει ότι η βούληση των αντιπροσώπων του λαού είναι ελεύθερη και οι συζητήσεις μεταξύ των μελών του Κοινοβουλίου, γίνονται σε δημόσια συνεδρίαση, προκειμένου ο λαός να είναι σε θέση να αξιολογεί τη διαχείριση των υποθέσεων, που τον αφορούν (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ.66-69).

Στο σύγχρονο ελληνικό πολίτευμα, δε νοείται η εφαρμογή της δημοκρατικής αρχής χωρίς την τήρηση της αντιπροσωπευτικής αρχής. Πιο αναλυτικά, η δημοκρατική αρχή εφαρμόζεται μέσω του αντιπροσωπευτικού συστήματος, αφού σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα που στηρίζεται στην εκλογική διαδικασία, η πλειοψηφία των εκλογέων μέσω των αντιπροσώπων τους, των βουλευτών, εκφράζει την αντίληψη του για την πολιτική (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015).

Ακόμη, συνυφασμένη είναι η αντιπροσωπευτική αρχή με τη δημοκρατική, αφού με αυτήν ο λαός μέσω της ψήφου του, εκφράζει τις θέσεις του για τον πολιτικό πλαίσιο παρέχοντας ελευθερία στους αντιπροσώπους, να αποφασίζουν για λογαριασμό του, στη βάση των συμφερόντων του (Δημητρόπουλος, , 2011).

Σελίδα 7 από 22

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

Χαρακτηριστική σε αυτό το πεδίο είναι η κατάσταση που λαμβάνει χώρα όταν κρίνεται το αντιπροσωπευτικό σύστημα τον λαό. Τότε "νοθεύεται" η δημοκρατική διαδικασία των εκλογών και δημιουργούνται τριγμοί στην εμπιστοσύνη των πολιτών. Προς τη θεραπεία τέτοιων περιπτώσεων στο Σύνταγμα προβλέπονται διαδικασίες στις οποίες το εκλογικό σώμα μπορεί να συμμετέχει αυτοπροσώπως στη λήψη αποφάσεων για κρατικές υποθέσεις, επείγοντα και κρίσιμα εθνικά και σοβαρά κοινωνικά θέματα. Τέτοιες προβλέψεις αφορούν τη νομοθετική πρωτοβουλία και το δημοψήφισμα. Με το άρθρο 44 του Συντάγματος, προβλέπεται και μία μορφή άμεσης Δημοκρατίας, και πτυχή της δημοκρατικής αρχής, το δημοψήφισμα. Το δημοψήφισμα μπορεί να αφορά κρίσιμα εθνικά θέματα που έρχονται από πρωτοβουλία του υπουργικού Συμβουλίου να προκύπτει για κοινωνικά θέματα μετά από πρόταση της Βουλής (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015, σελ.).

Σύμφωνα με τον Σβώλο (2006, σελ.267), υφίσταται ένα ημι-αντιπροσωπευτικό σύστημα, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 44 του συντάγματος και αφορά την άμεση άσκηση εξουσίας νομοθετικής από τον λαό. Κατά τον ίδιο συνταγματολόγο, η τρίτη αυτή μορφή Δημοκρατίας συνδυάζει την άμεση και έμμεση αντιπροσώπευση.

Η αναγκαία διαμεσολάβηση αντιπροσώπων για τη λήψη ουσιωδών αποφάσεων, κυρίως στο πλαίσιο της νομοθετικής λειτουργίας, στο όνομα του έθνους και για το συμφέρον του, αποτελεί μία ακόμα συσχέτιση της Δημοκρατικής αρχής, η οποία εμπεριέχει εντολή που επαληθεύεται με τις εκλογές.

Σε μία αντιπροσωπευτική Δημοκρατία, οι θεσμοί οργανώνονται έτσι ώστε να ενισχύουν τη βούληση του λαού, να γίνεται σεβαστή η επιθυμία της πλειοψηφίας, υποστηρίζεται ο πολυκομματισμός και να εναρμονίζονται οι αποφάσεις που λαμβάνει το αντιπροσωπευτικό σώμα η Βουλή, με τη νομοθετική της αρμοδιότητα, στο πλαίσιο των δεσμεύσεων απέναντι

στον λαό. Η εντολή που λαμβάνει ο βουλευτής, έχει ευρύτατο πεδίο έκφρασης στο πλαίσιο μιας κομματικής θέσης και καλύπτει το πιο σημαντικά πεδία (Σβώλος, 2006).

Η σύνδεση των δύο αρχών εξειδικεύεται και συμπληρώνεται άρρηκτα με την κοινοβουλευτική αρχή. Πιο ειδικά, στο δημοκρατικό πολίτευμα που είναι προεδρευόμενο και κοινοβουλευτικό, η ύπαρξη Βουλής αποτελεί τον πυρήνα του κοινοβουλευτισμού, έτσι ώστε οι πολιτικές της Κυβέρνησης να λαμβάνονται μόνο εφόσον χαίρουν της εμπιστοσύνης της Βουλής, ενώ η αντιπροσώπευση εξασφαλίζει την κυριαρχία της βούλησης του έθνους (άρθρο 51 Συντ).

Ειδικότερα, η δημοκρατία πραγματώνεται με τον πολιτικο-νομικό θεσμό της αντιπροσώπευσης, ως μέσο λήψης αποφάσεων, στις οποίες κυριαρχεί ο λαός. Τα δε θεμέλια της σύνδεσης των αρχών της δημοκρατικής και της αντιπροσωπευτικής αρχής, βρίσκονται σε στοιχεία, όπως η εκλογή, η δημοσιότητα των βουλευτικών συνεδριάσεων και ο αποφασιστικός χαρακτήρας της αρμοδιότητας των Βουλευτών (Σβώλος, 2006).

Μάλιστα, σύμφωνα με τον Μάνεση (1980, σελ.92), η αντιπροσώπευση για να εκπληρώνει την αποστολή της, απαιτείται να ανταποκρίνεται στη θέληση του λαού ή τουλάχιστον να μην αντιτίθεται σε αυτήν. Συνεπώς η ψήφος του εκλογικού σώματος αποτελεί έκφραση του λαού και πρόσταγμα για τους Βουλευτές.

Προκειμένου να υπάρχει ουσιαστική θεμελίωση του αντιπροσωπευτικού συστήματος θεωρείται κρίσιμης σημασίας η σύμπτωση των στοιχείων του εκλογικού δικαιώματος, της δημοσιοποίησης των πολιτικών αποφάσεων, καθώς και της εξουσίας για αποφάσεις από το εκλογικό σώμα (Τσάτσος, 1985).

Αναφορικά με την εκλογή, όπως έχει ήδη αναφερθεί αφορά την περιοδική διεξαγωγή της διαδικασίας ανάδειξης των αντιπροσώπων – βουλευτών. Σχετικά με την πολιτική φύση

Σελίδα 9 από 22

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

των εκλογών, αυτή αναφέρεται στη δέσμευση των αντιπροσώπων στις ιδεολογίες και απόψεις, στάσεις και καθορισμένες από το εκάστοτε κόμμα θέσεις. Άρα, γενικότερο σκοπό του Κοινοβουλίου αποτελεί η έκφραση και υλοποίηση των κομματικών υποσχέσεων στο πλαίσιο της γενικότερης χάραξης πολιτικής για το κράτος. Συνεπώς ενώ δίνεται από τον λαό εντολή για λήψη απόφασης διαμέσου των βουλευτών, οι τελευταίοι δεν περιορίζονται αντίστοιχα και στο περιεχόμενο των αποφάσεών τους, αφού έχουν λάβει ελεύθερη εντολή από τον λαό. Τέλος, για την αποφασιστική αρμοδιότητα, Συνταγματικά καθορίζεται ο χαρακτήρας των πολιτικών επιλογών που μπορεί να λάβει το Κοινοβούλιο, αφού ενώ μπορεί να συμμετέχει στην εκτελεστική εξουσία και να ψηφίζει για πολιτικές και μέσα επιβολής, δεν είναι αρμόδιο όργανο για νομοθετικές πρωτοβουλίες, παρά μόνο στο πλαίσιο της γνωμοδότησης που προβλέπεται να διενεργεί (Μάνεσης, 1980).

A.2.1. Δημοκρατική Αρχή και Αρχή του Κράτους Δικαίου

[Θεωρία θα βρείτε στο Παπαδοπούλου, 2015, σελ.85]

Σύμφωνα με την άποψη που επικρατεί κράτος δικαίου είναι το κράτος εκείνο στο οποίο η κρατική εξουσία περιορίζεται με κανόνες δικαίου σε όλες τις εκφάνσεις και λειτουργίες της. Ούτε η αρχή του κράτους δικαίου ούτε η αρχή του κοινωνικού κράτους αναφέρονται ρητά στο Σύνταγμα ως θεμελιώδεις αρχές του. Υπάρχουν όμως σε αυτό διατάξεις που τις κατοχυρώνουν ουσιαστικά και προσδίδουν σε αυτές θεμελιώδη χαρακτήρα.

Ειδικότερα: - η κατοχύρωση ενός εκτενούς καταλόγου ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων (αρ. 4-25 Σ), με κορυφαίες την προστασία της αξίας του ανθρώπου (αρ. 2 παρ. 1 Σ) και την αρχή της ισότητας (αρ. 4 παρ. 1 Σ), στην προσωπική ελευθερία σε συνδυασμό με την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του καθενός (αρ. 5 παρ. 1 Σ) - η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών (αρ. 26 Σ) - ο δικαστικός έλεγχος της

Σελίδα 10 από 22

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

συνταγματικότητας των νόμων (αρ. 93 παρ.4 και 100 Σ) - ο δικαστικός έλεγχος της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και των τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (αρ. 94 και 96 Σ) - η μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων (αρ. 103 Σ) [Τσιμάρας- Κοϊμτζόγλου, 2011, σελ.16].

Η αρχή του κράτους δικαίου σημαίνει μια δικαιοκρατικά οργανωμένη εξουσία, δηλαδή μια εξουσία κανονιστικά οριοθετημένη και θεσμικά αντισταθμισμένη. Τούτο επιτυγχάνεται και μέσω της αρχής της διάκρισης των λειτουργιών, σύμφωνα με την οποία τα κρατικά όργανα δρουν βάσει των αρμοδιοτήτων που τους απονέμει το Σύνταγμα. Η ύπαρξη περισσότερων του ενός οργάνων, όπως επιτάσσει η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, διασφαλίζει ότι πράγματι η εξουσία θα είναι θεσμικά αντισταθμισμένη, ενώ ο έλεγχος της τήρησης των κανόνων που θέτουν όρια στη δράση των κρατικών οργάνων, αλλά και που παράλληλα κατοχυρώνουν τα θεμελιώδη δικαιώματα, εναπόκειται κυρίως στη δικαστική λειτουργία. Είναι σαφές ότι δεν νοείται κράτος δικαίου χωρίς την εξασφάλιση και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών του. Συνεπώς, η διάκριση λειτουργιών αποτελεί θεμελιώδες χαρακτηριστικό του κράτους δικαίου. Άμεση απόρροια της αρχής του κράτους δικαίου είναι η αρχή της νομιμότητας. Περαιτέρω, η αρχή του κράτους δικαίου έχει πολλές εκφάνσεις όπως είναι η αρχή της ασφάλειας και της βεβαιότητας του δικαίου, η αιτιολογία των διοικητικών πράξεων και δικαστικών αποφάσεων, η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, κ.ά [Παπαδοπούλου, 2015, σελ.85-86].

Το κράτος δικαίου διαφοροποιείται από το κράτος του νόμου, καθώς ο έλεγχος στο πλαίσιο του πρώτου δεν εξαντλείται μόνο στον έλεγχο νομιμότητας της διοικητικής δράσης, αλλά περιλαμβάνει και τον έλεγχο της ίδιας της νομοθετικής εξουσίας, με βάση το Σύνταγμα [Παπαδοπούλου, 2015, σελ..87-88].

Σελίδα 11 από 22

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

Το γεγονός ότι η αρχή του κοινωνικού κράτους μελετάται συναρτήσσει της αρχής του κράτους δικαίου δεν είναι διόλου τυχαίο. Το κράτος δικαίου, μέσω της αρχής της νομιμότητας, η οποία αποτελεί τη κύρια έκφραση του, συνέβαλε στη δημιουργία ενός τέτοιου νομικού καθεστώτος, που περιορίζει την κρατική δραστηριότητα μόνο στα ρητώς οριζόμενα από το νόμο, σε αντίθεση με την ιδιωτική πρωτοβουλία η οποία αφέθηκε να δρα ελεύθερα με μόνο περιορισμό τις αρνητικές κι όχι τις θετικές επιταγές του νόμου, όπως ισχύει για την κρατική εξουσία.

A.3.1. Δημοκρατική Αρχή και Αρχή του Κοινωνικού Κράτους

[Θεωρία θα βρείτε στο Παπαδοπούλου, 2015, σελ.103-105]

Στις δημοκρατίες που δημιουργήθηκαν με βάση το κράτος δικαίου, προέκυψαν τεράστια προβλήματα λόγω των οικονομικών ανισοτήτων μεταξύ των κοινωνικών τάξεων που διαμορφώθηκαν, ιδιαίτερα μετά την βιομηχανική επανάσταση. Αυτό είχε ως συνέπεια οι πολίτες που ανήκαν σε χαμηλά οικονομικά και κοινωνικά στρώματα να διεκδικούν την βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου. Έτσι, δημιουργήθηκε το **κοινωνικό κράτος** ή κράτος πρόνοιας ή ευημερίας με στόχο την κοινωνική δικαιοσύνη, αναλαμβάνοντας τα εξής [Παπαδοπούλου, 2015, σελ.103-105]:

- την κάλυψη των αναγκών των πολιτών και τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων
- την υποχρέωση να παρέχει δωρεάν υπηρεσίες στους πολίτες (ιατρική περίθαλψη, εκπαίδευση) και δημιούργησε μια σειρά από δικαιώματα τα κοινωνικά (επιδόματα πολυτέκνων-ανεργίας)

Κατ' αρχάς, στις διατάξεις που αφορούν θεσμικές εγγυήσεις, περιλαμβάνονται το άρθρο 16§2 που θεσπίζει την υποχρέωση του κράτους να παρέχει παιδεία στους Έλληνες, το άρθρο 17§1 που εισάγει περιορισμούς στην ιδιοκτησία υπέρ του γενικού συμφέροντος καθώς και οι άλλες σχετικές ρυθμίσεις των άρθρων 17 και 18, το άρθρο 106§2 που περιορίζει την ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία υπό τους όρους του σεβασμού της ελευθερίας κι αξιοπρέπειας του ανθρώπου και συγκεκριμένα ορίζει ότι δε μπορεί ν' αναπτυχθεί σε βάρος της ελευθερίας ή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προκαλώντας βλάβη στην εθνική οικονομία. Αυτή η διάταξη είναι σημαντικό ανάχωμα σε φαινόμενα οικονομικής ασυδοσίας κι απολυτοποίησης του κέρδους ως μοναδικού κριτηρίου και ως αποκλειστικού παράγοντα διαμόρφωσης της οικονομικής δράσης. Ακόμη, το άρθρο 24§1,2,6 περί προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, το άρθρο 25§2,4 που εισάγει αντιστοίχως την υποχρέωση της Πολιτείας για προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, που απορρέουν από την ίδια του τη φύση και την έννοια της εθνικής και κοινωνικής αλληλεγγύης καθώς και οι διατάξεις που θεσπίζουν υποχρέωση εκ μέρους της Πολιτείας για τη λήψη μέτρων προκειμένου ν' αρθούν οι ανισότητες ανάμεσα στα δύο φύλα, όπως ορίζεται στο άρθρο 116§2.

Σχετικά με τις διατάξεις που κατοχυρώνουν κοινωνικά δικαιώματα, αυτές είναι το άρθρο 5§1 περί ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και συμμετοχής στη κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή, το άρθρο 16§4 που θεσπίζει δικαίωμα δωρεάν παιδείας για τους Έλληνες, το άρθρο 21§6 που θεσπίζει δικαίωμα των αναπήρων να συμμετέχουν ομαλά στη ζωή της χώρας και κατ' επέκταση ν' απολαμβάνουν μέτρων που θα εξασφαλίζουν αυτή τους τη συμμετοχή, το άρθρο 22§1 που κατοχυρώνει το δικαίωμα προς εργασία, το άρθρο 24§1 που θεσπίζει το δικαίωμα στην ύπαρξη φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και την αντίστοιχη πολιτειακή υποχρέωση για τη προστασία του.

Εν τέλει, η αρχή του κρατικού παρεμβατισμού θεσπίζεται στο άρθρο 106, ένα από τα πιο σημαντικά άρθρα του Συντάγματος. Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι διατάξεις των §1 και 3. Συγκεκριμένα στη §1 κατοχυρώνεται ο προγραμματισμός και συντονισμός της εθνικής οικονομίας από το κράτος, ο οποίος πρέπει ν' αποσκοπεί στη κοινωνική ειρήνη, το γενικό συμφέρον και την ανάπτυξη όλων των τομέων της οικονομίας. [Παπαδοπούλου, 2015].

A.4.1. Δημοκρατική Αρχή και Αρχή του Πολυκομματισμού

[Θεωρία θα βρείτε στο Παπαδοπούλου, 2015, σελ.122-123]

Η συνταγματική αναφορά στα πολιτικά κόμματα, καθώς επίσης και η θεμελίωση του συστήματος σχηματισμού της Κυβέρνησης και της λειτουργίας της Βουλής στο θεσμό του πολιτικού κόμματος, οδηγούν στη συναγωγή της αρχής του πολυκομματισμού και στο χαρακτηρισμό των κομμάτων ως πολιτικού θεσμού. Το περιεχόμενο της αρχής έγκειται στην ελεύθερη ίδρυση και δράση πολιτικών κομμάτων που ανταγωνίζονται ελεύθερα και ισότιμα μεταξύ τους, ως φορείς γνήσιας πολιτικής έκφρασης του λαού. Με αυτό το περιεχόμενο η εξεταζόμενη αρχή πρέπει να θεωρηθεί ως θεμελιώδης του Συντάγματος και μη αναθεωρητέα [Κοϊμτζόγλου - Τσιμάρας, 2011, σελ.16].

Η αρχή του πολυκομματισμού συνιστά άμεση έκφανση της δημοκρατικής αρχής, αφού τα κόμματα αποτελούν τον βασικό διαμεσολαβητή μεταξύ κοινωνίας και πολιτικής εξουσίας, μεταφέροντας τα αιτήματα και τις διεκδικήσεις της. Η αρχή του πολυκομματισμού εδρεύει στο άρθρο 29 Συντάγματος που αφορά το δικαίωμα στην ίδρυση και συμμετοχή στα

πολιτικά κόμματα. Τα βασικά χαρακτηριστικά του πολιτικού κόμματος είναι [Ακριβοπούλου- Ανθόπουλος, 2015, σελ.57].:

α) *Το κόμμα αποτελεί μια ιδιαίτερη μορφή ένωσης πολιτών, που διαθέτουν εκλογικά δικαιώματα.*

β) *Η ένωση αυτή έχει χαρακτήρα διαρκή.*

γ) *Η ένωση αυτή έχει ως σκοπό την απόκτηση πλειοψηφίας στο εκλογικό σώμα και στο αντιπροσωπευτικό όργανο (Βουλή) προκειμένου να συμμετέχει στη διαμόρφωση της κρατικής βούλησης*

Στο τρίτο μέρος του Συντάγματος που επιγράφεται «Οργάνωση και λειτουργία της Πολιτείας» και ειδικότερα στο τμήμα Α του μέρους αυτού, με τίτλο «Σύνταξη της Πολιτείας», ο συντακτικός νομοθέτης περιέλαβε για πρώτη φορά στην ελληνική συνταγματική ιστορία, ειδική διάταξη για τα πολιτικά κόμματα (άρθρο 29 παρ. 1) «Έλληνες πολίτες που έχουν το εκλογικό δικαίωμα μπορούν ελεύθερα να ιδρύουν και να συμμετέχουν σε πολιτικά κόμματα, που η οργάνωση και η δράση οφείλει να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος».

Ως προς την κατανομή του ποσού της κρατικής ενίσχυσης¹, ο νόμος προβλέπει ότι η τακτική χρηματοδότηση καταβάλλεται κατά το μεγαλύτερο μέρος (80%) σε αναλογία προς τις ψήφους των κομμάτων στις τελευταίες γενικές βουλευτικές εκλογές και το υπόλοιπο

¹ Η κρατική χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων αποτελεί συνταγματική αναγκαιότητα που εξασφαλίζει την ελευθερία δράσης τους και απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Ο έλεγχος των εκλογικών δαπανών γίνεται από το αρμόδιο ειδικό δικαστήριο που ορίζει ο νόμος (Εκλογοδικείο).

20% επιμερίζεται ισόποσα σε όσα κόμματα έχουν εκλέξει ευρωβουλευτή ή έλαβαν άνω του 1,5% των ψήφων στις τελευταίες εκλογές, έχοντας καταρτίσει συνδυασμούς τουλάχιστον στο 70% των εκλογικών περιφερειών.

Στο άρθρο 29 παρ. 3 εισάγονται περιορισμοί στην ελευθερία της έκφρασης συγκεκριμένων κατηγοριών δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων κλπ. Απαγορεύεται να εκδηλώνονται υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος στους δικαστικούς λειτουργούς και σε όσους υπηρετούν στις ένοπλες δυνάμεις και στα σώματα ασφαλείας με οποιονδήποτε βαθμό ή ιδιότητα. Οι περιορισμοί αυτοί δεν ισχύουν για τους δημοσίους υπαλλήλους εκτός της άσκησης των καθηκόντων τους.

Συμπερασματικά, η πορεία της σύγχρονης αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας είναι άρρηκτα συνυφασμένη με τη δράση των πολιτικών κομμάτων. Ούτε η εκλογική διαδικασία ούτε η λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος μπορούν να νοηθούν χωρίς το θεσμό του πολιτικού κόμματος. Τέλος, τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα έχουν αναγνωριστεί συνταγματικά στο άρθρο 29.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ- ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Β.1. 1.ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

[Τόμος Α1, Παπαδοπούλου, 2008-ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, σελ. 93-100 και
Φεφές και Αναγνωσταράς, 2010, Σημειώσεις ΕΑΠ, σελ.63-66]

Η κοινοτική έννομη τάξη υπερέχει έναντι του εθνικού υποσυνταγματικού κανόνα δικαίου (αρχή της υπεροχής). Η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου έναντι κάθε κανόνα του ελληνικού δικαίου, πλην του Συντάγματος, απορρέει από το άρθρο 28 του Συντάγματος. Πρόβλημα τίθεται όσον αφορά την υπεροχή του κοινοτικού δικαίου έναντι του Συντάγματος. Το ΔΕΚ έχει κρίνει ότι το κοινοτικό δίκαιο υπερέχει και του Συντάγματος κάθε Κράτους-Μέλους προκειμένου να εξασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου σε όλα τα Κράτη-Μέλη. Τα εθνικά δικαστήρια είτε αποδέχονται την υπεροχή του κοινοτικού δικαίου έναντι του εθνικού Συντάγματος (π.χ Ισπανία) είτε διακηρύττουν την υπεροχή του εθνικού Συντάγματος (π.χ Πολωνία) είτε επιδεικνύουν μία συνταγματική ανοχή απέναντι στο κοινοτικό δίκαιο. Η τελευταία είναι και η κρατούσα τάση.

Σελίδα 17 από 22

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

T. 210-5711484
Κ- 6970-401981 & 6945-310630

WWW.ECLASS4U.GR
grammateia.eclass4U@gmail.com

Επειδή, κατά τα ανωτέρω, δεν υπάρχει συμφωνία ως προς την υπεροχή ή μη του κοινοτικού δικαίου έναντι του εθνικού συνταγματικού κανόνα η λύση συχνά δίνεται με αναθεώρηση του εθνικού συνταγματικού κανόνα, πράξη με την οποία διασφαλίζεται τυπικά η υπεροχή του εθνικού Συντάγματος αλλά στην ουσία γίνεται αποδεκτή η πολιτική υπεροχή του κοινοτικού δικαίου.

Θεμέλιο λίθο για την αρχή της υπεροχής του ενωσιακού έναντι του εθνικού δικαίου, αποτέλεσε η αρχή της άμεσης ισχύος του. Η διακήρυξή της και ταυτόχρονα η επιβεβαίωση της αυτονομίας του ενωσιακού δικαίου συντελέστηκε με την απόφαση σταθμό του ΔΕΚ (νυν ΔΕΕ) *Van Gend en Loos* (ΔΕΚ 26/62)². Επρόκειτο για ολλανδική επιχείρηση μεταφορών, η οποία προσέβαλε ενώπιον ολλανδικού δικαστηρίου την αύξηση των ολλανδικών δασμών για την εισαγωγή ενός χημικού προϊόντος από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Η έκβαση της δίκης θα κρινόταν ουσιαστικά από την απάντηση στο ερώτημα αν και ο ιδιώτης, προσφεύγοντας κατά της αύξησης των δασμών, μπορούσε να επικαλεστεί το τότε ισχύον άρθρο 12 της συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο απαγόρευε ρητά στα κράτη μέλη τη θέσπιση νέων και την αύξηση υφιστάμενων δασμών στην κοινή αγορά. Το Δικαστήριο, παρά την αντίθετη άποψη πολλών κυβερνήσεων και του γενικού εισαγγελέα του, αποφάνθηκε ότι, λόγω της φύσεως και των σκοπών της Ένωσης, οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης έχουν καταρχήν άμεση εφαρμογή. Ως κριτήρια τα οποία πρέπει να πληρούν οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης ώστε να έχουν άμεση εφαρμογή διατυπώθηκαν τα εξής: 1) να διατυπώνονται ανεπιφύλακτα, 2) να είναι καθαυτοί πλήρεις και νομικώς άρτιοι και, επομένως, 3) προκειμένου να εκτελεστούν ή να παράξουν αποτελέσματα, δεν χρειάζονται περαιτέρω ενέργειες των κρατών μελών ή των οργάνων της Ένωσης.

Β.1.2 Η Αρχή της Υπεροχής σε Σχέση με την Αρχή του Άμεσου Αποτελέσματος / Άμεσης Ισχύος

[Τόμος Α1, Παπαδοπούλου, 2008-ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, σελ. 78-80 και Φεφές και Αναγνωσταράς, 2010, Σημειώσεις ΕΑΠ, σελ.63-66]

Ως ενωσιακό δίκαιο ορίζεται το σύνολο των γραπτών και άγραφων νομικών κανόνων, που απαρτίζουν την έννομη τάξη της ΕΕ. Διακρίνεται σε πρωτογενές και παράγωγο. Στο πρώτο περιλαμβάνονται οι ιδρυτικές Συνθήκες, τα Παραρτήματα και Πρωτόκολλά τους, οι τροποποιητικές των ιδρυτικών Συνθήκες, το ενωσιακό έθιμο και οι γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου. Το παράγωγο δίκαιο συγκροτείται από τις πράξεις των ενωσιακών οργάνων, οι οποίες εκδίδονται βάσει των προβλεπόμενων στο πρωτογενές δίκαιο διαδικασιών. Οι εν λόγω πράξεις δύναται να είναι **Κανονισμοί, Οδηγίες, Αποφάσεις, Συστάσεις και Γνώμες**.

- Αρμόδια όργανα για την έκδοση ενός **Κανονισμού** είναι το Συμβούλιο και το Ευρωκοινοβούλιο. Η συγκεκριμένη πράξη εκδίδεται με απώτερο σκοπό την ομοιόμορφη εφαρμογή ενός συγκεκριμένου δικαικού κανόνα στο εσωτερικό όλων των κρατών μελών της Ένωσης. Τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι τα εξής [Φεφές και Αναγνωσταράς, 2018, σελ.64-66 και Παπαδοπούλου, 2008, σελ. 78-80]:

- η γενική του ισχύ και δεσμευτικότητα: αποτελεί αφηρημένο και απρόσωπο κανόνα δικαίου. Δεν απευθύνεται δηλαδή σε συγκεκριμένο κράτος ή πρόσωπο, αλλά σε όλα τα κράτη μέλη, τους πολίτες και τα όργανα της Ένωσης και είναι εφαρμοστέο κάθε φορά που πληρούνται οι προβλεπόμενες σ αυτόν προϋποθέσεις,

- η άμεση εφαρμογή του: δεν απαιτείται από τα κράτη μέλη να προβούν σε οποιαδήποτε πράξη, προκειμένου αυτός να μεταφερθεί στο εσωτερικό τους και να παράξει τα έννομα αποτελέσματά του. Η ισχύς του άρχεται μετά την παρέλευση 20 ημερών από τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, εκτός αν στο σώμα του προβλέπεται διαφορετικός χρόνος έναρξης της ισχύος του .

- **Η Οδηγία** δεσμεύει τα κράτη να πετύχουν ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα επιλέγοντας τα ίδια τον τρόπο και τα εργαλεία, που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν. Τίθεται σε ισχύ είτε μετά το χρόνο που η ίδια ορίζει είτε μετά την παρέλευση είκοσι ημερών από τη δημοσίευσή της. Οι έννομες συνέπειές της ωστόσο δεν άρχονται από τον χρόνο έναρξης της ισχύος της, αλλά από το χρόνο μεταφοράς της στο εσωτερικό εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Ειδικότερα, προβλέπει στο περιεχόμενό της μια προθεσμία, μέσα στην οποία τα κράτη υποχρεούνται να προβούν στην έκδοση οποιασδήποτε μορφής νομικής δεσμευτικής πράξης, με την οποία θα την καταστήσουν μέρος του εθνικού τους δικαίου. Η πράξη μεταφοράς πρέπει να είναι σαφής, ακριβής και να αποδίδει πλήρως το περιεχόμενο της Οδηγίας και τα δικαιώματα των προσώπων, που απορρέουν από αυτήν. Το κράτος δεν έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την ενσωμάτωσή της στην έννομη τάξη του επικαλούμενο την ύπαρξη υφιστάμενου, αντικείμενου σ αυτήν εθνικού δικαίου κανόνα, ακόμη και στην περίπτωση που ο κανόνας αυτός είναι συνταγματικός. Αν το κράτος δεν μεταφέρει ή δεν μεταφέρει ορθά το περιεχόμενο της Οδηγίας, αναγκάζεται σε συμμόρφωση από το Δικαστήριο μετά από παραπομπή του σ αυτό από την Επιτροπή. Προβλέπεται επίσης η επιβολή δικαστικών κυρώσεων σε βάρος του. Αν παρέλθει η προθεσμία της μεταφοράς χωρίς να πραγματοποιηθεί η ενσωμάτωσή της στο εθνικό δίκαιο ενός

κράτους, νομολογιακά γίνεται δεκτό ότι αυτή ισχύει άμεσα στο εσωτερικό του, εφόσον απονέμει δικαιώματα υπέρ ιδιωτών χωρίς αιρέσεις και με τρόπο σαφή και λεπτομερειακό .

Σύμφωνα, με τη θεμελιώδη αρχή της υπεροχής του ευρωπαϊκού δικαίου, κάθε ευρωπαϊκός κανόνας δικαίου υπερισχύει έναντι εθνικού δικαιοκράτους, που αντίκειται σ αυτόν. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ, η εν λόγω αρχή εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση, αφορά δηλαδή τόσο τους κανόνες του πρωτογενούς όσο και του δευτερογενούς ευρωπαϊκού δικαίου, καθώς επίσης και όλους τους κανόνες δικαίου των κρατών μελών, κοινούς, υποσυνταγματικούς, αλλά ακόμη και συνταγματικούς . Η ύπαρξη, συνεπώς «γενικής ρήτηρας υπεροχής του εθνικού δικαίου», δεν επηρεάζει την ισχύ του Κανονισμού και την Οδηγίας , στο εσωτερικό των κρατών μελών, καθώς ως πράξεις του παράγωγου ευρωπαϊκού δικαίου υπερισχύουν έναντι του δικαίου του εκάστοτε κράτους- μέλους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συζήτηση για ζητήματα του πεδίου του συνταγματικού δικαίου αναδεικνύουν τη σημαντικότητα της γνώσης των κανόνων του από κάθε Έλληνα. Ως υποκείμενα δικαίου, οι πολίτες γνωρίζοντας τις αρχές και το πλαίσιο των κανόνων που απαιτούνται για να υπάρχει ένα κράτος δικαίου, είναι σε θέση να αναγνωρίσουν και τη βαρύτητα που έχουν για την ελληνική έννομη τάξη, θεμέλια του πολιτεύματος, όπως είναι η κοινοβουλευτική αρχή. Με βάση αυτήν όχι μόνο διαφυλάσσεται η δημοκρατία, αλλά επιβεβαιώνεται διαρκώς και η προστασία της ουσιαστικής έννοιας της λαϊκής κυριαρχίας. Αναφορικά με τη θέση της χώρας στο ευρωπαϊκό δικαιοκράτος, αλλά και με βάση την οικειοθελή εκχώρηση κυριαρχικών εθνικών δικαιωμάτων της, προκύπτει και σχετική νομολογία με την οποία θεμελιώνεται και η αποδοχή της υπεροχής και της αμεσότητας που έχουν οι ευρωπαϊκοί κανόνες για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και οικονομία.

Σελίδα 21 από 22

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

T. 210-5711484
K- 6970-401981 & 6945-310630

WWW.ECLASS4U.GR
grammateia.eclass4U@gmail.com

Βιβλιογραφία

1. Ακριβοπούλου Χ.-Ανθόπουλος Χ.(2015), *Εισαγωγή στο Δίκαιο και στους Συνταγματικούς Θεσμούς*
2. Βενιζέλος Ε., *Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Σάκκουλας,2008
3. Παπαδοπούλου Λ.(2008), *Βασικές Αρχές Δικαίου και Διοίκησης, ΤΟΜΟΣ Α1, Στοιχεία Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
4. Παπαδοπούλου Λ.(2015), *Συνταγματικό Δίκαιο, Πανεπιστημιακές παραδόσεις*,
5. Παπαδοπούλου Λ.(2008), *Βασικές Αρχές Δικαίου και Δικαίου, Στοιχεία Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τόμος Α1, Πάτρα : ΕΑΠ*
6. Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης(ΣΛΕΕ), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>
7. [Σύνταγμα της Ελλάδος](#)
8. Μάνεσης Α., (1980). «Συνταγματικό Δίκαιο Ι», Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας
9. Μανιτάκης Α., (2004) «Ελληνικό Συνταγματικό Δίκαιο, Θεμελιώδεις έννοιες», Τόμος Ι, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας
10. Μαυριάς Κ., *Συνταγματικό Δίκαιο*, 5^η έκδοση, Αθήνα : Σάκκουλας, 2014
11. Χρυσόγονος, Κ., *Συνταγματικό Δίκαιο*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα, 2003

ΑΝΑΖΗΤΗΣΤΕ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΔΙΚΕΣ ΣΑΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΕΣ ΠΗΓΕΣ : βιβλιογραφικές και ηλεκτρονικές, αρθρογραφία, κ.ά.